

یادداشت

به مناسبت ۱۹ شهریور، چهل و دومین سالگرد درگذشت آیت‌الله طالقانی

طالقانی، آثار و تألیفات

علی شاملو

● آیت‌الله طالقانی نه تنها یک روحانی بلکه دانشمند و اندیشمندی است که قلمش را فقط در مباحث مذهبی و تفسیری به کار نمی‌گرفت. او نویسنده، مورخ، مترجم و محقق توانایی هم بود. او در سال‌هایی که اوج فعالیت گروه‌های الحادی و مارکسیستی بود، برای نجات نسل جوان علاوه‌بر فعالیت در مجامع دینی و دانشگاهی در تأسیس برخی از نشریات وزین (مانند مجله دانش‌آموز، آیین اسلام، پرچم اسلام، مجموعه حکمت و مکتب تشیع) پیشگامی داشت و به‌عنوان عضو برجسته آنها مقالات و مباحث تفسیری، تحقیقی، تاریخی، سیاسی و اجتماعی ارزنده و آگاه‌کننده‌ای می‌نوشت.

کمتر آثاری از این عالم مجاهد را می‌توان یافت که حاصل جلسات و مبارزاتش (چه در مساجد و مجالس و چه در تبعید و زندان) نباشد و در جریان حوادث و میدان عمل «محب» زده نشده باشد. آنچه موجب امتیاز قلمش می‌شود: استقلال‌مکتبی، فکری و ادبی اوست که هیچ‌گاه با الفاظ و عبارات در قالب کتاب‌ها بازی نکرد یا آن را وسیله مداحی و سودجویی و کسب شهرت قرار نداد تا مانند برخی از اهل قلم و تحقیق در گوشه آرامی بنشیند و به قطر کتاب‌ها و آمار تالیفاتش بیفزاید.

خود در این زمینه بیان می‌دارد: «از خصایص قرآن و دگر قرآنی که شاید کمتر توجه داشته باشیم این است که بعضی از مسائل و حقایق قرآن در ضمن حرکت برای انسان تفهیم می‌شود، نه نخستین در یک گوشه‌ای و این تفسیر و آن تفسیر و این بیان و آن بیان، این اظهارنظرها را دیدن و اینها را جمع‌کردن». در واقع این طالقانی و یاران همفکر و شاکردان مکتبش بودند که در چنین برهه‌ای از تاریخ «اسلام ذهنی و سنتی» را متحول کردند و به «اسلام اجتماعی و انقلابی» تبدیل کردند. از مساجد به دانشگاه‌ها پرند و حرکت نویسی را پی‌ریزی کردند. با آنکه هر چند گاه خانه و کتابخانه‌اش مورد هجوم و دستبرد مأمورین غارتگر ساواک قرار می‌گرفت و به قول همسرش «مأمورین شاه سرزده به خانه می‌ریختند، از کتابخانه تا آشپزخانه را زیرورو می‌کردند». مع‌ذک الله با همه مشکلات سیاسی، اجتماعی و خانوادگی و ناآرامی و نبود امکانات کافی هیچ‌وقت دست از قلم بر نداشت و ضعف و سستی از خود نشان نداد و همچنان به رسالت خود ادامه داد. آثار و تالیفات این عالم مجاهد مجموعه‌ای است از تالیف، تفسیر، ترجمه، مقاله و خطابه که حاصل یک عمر مطالعات، مباحثات، تجربیات، مبارزات و زحمات طاقت‌فرسای آن مرحوم است که با تمام محدودیت‌ها، محکومیت‌ها، تهمت‌ها، تحریم‌ها و فشارهای روحی آنها را به رشته تحریر درآورده است. به اعتقاد بسیاری از علما و اندیشمندان اسلامی این آثار و تالیفات در احیای تفکر دینی و بازگشت به قرآن و هدایت جوانان و روشنفکران و ایجاد حرکت انقلاب اسلامی ایران، تأثیر بنیادی و تاریخی داشته است». به قول صاحب‌نظری «همه آثار و تالیفات آیت‌الله طالقانی، اگر نام تفسیر ندارند ولی عملاً محور قرآنی دارند و همواره از سرچشمه قرآن جاری شده‌اند و به همین دلیل است که اینها همیشه تازه، همیشه زنده و همیشه حاوی مطالب ارزنده است». اگرچه تاکنون کمتر بررسی علمی و نقد و نظر جامعی درباره آرا و اندیشه‌های دینی و سیاسی و اجتماعی آیت‌الله طالقانی عرضه شده و روش‌ها و برداشتهای عمیقش در «پرتوی از قرآن» به جهات برخی از دیدگاه‌های سیاسی بعد از وی مکتوم مانده و آثار و تالیفاتش کمتر در بین عامه مردم به‌ویژه نسل جوان شناخته شده است؛ اما برخلاف تصور برخی از تنگ‌نظران و کوتاه‌اندیشان این آثار همچنان در صفحات زین نهضت پیدارگری دینی و بازگشت به قرآن و مبارزات ضداستبدادی و استعماری جهان اسلام و تاریخ مبارزات مردمی و انقلاب اسلامی ایران جاوید خواهد ماند.

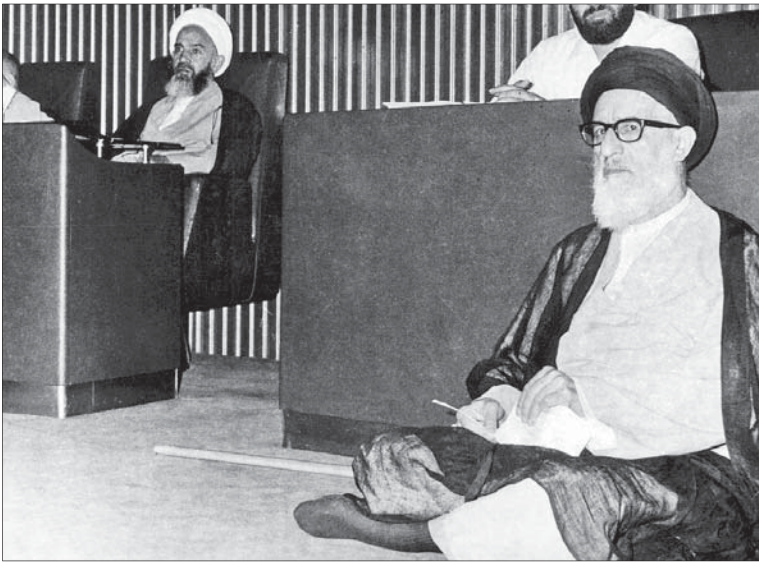
خبر

تمجید یک خبرگزاری خارجی از حضور محسن رضایی در کابینه

● شرق، خبرگزاری la regione ایتالیا در مقاله‌ای با بررسی کابینه دولت دوازدهم و برشمردن وزرای کلیدی دولت از قبیل وزرای اطلاعات، دفاع و کشور، به توفیق اختیارات امور اقتصادی به‌صورت ویژه به محسن رضایی به‌عنوان معاون اقتصادی دولت در کابینه پرداخته است. این خبرگزاری با اشاره به سوابق مهم رضایی در گذشته مانند فرماندهی کل سپاه در دوران دفاع مقدس و دبیری مجمع تشخیص مصلحت نظام، او را از سیاستمداران برجسته و باسابقه دانسته که حضورش در دولت می‌تواند بسیار قابل اعتنا و اهمیت باشد.

گفت‌وگو با ابوالحسن طالقانی
طالقانی و ارانی در یک بند

آیت‌الله طالقانی مخالف فتوای نجس بودن مارکسیست‌ها بود

بعد از انقلاب فاصله تشکیلاتی گرفتند؟

درباره دلیل جدایی ایشان از نهضت آزادی باید به این نکته اشاره کرد که از آنجایی که اعضای اصلی نهضت آزادی و ملیون به توصیه رهبر انقلاب همگی مسئولان اول نظام شدند، ایشان از نهضت کناره گرفت. اما امکان در کنار نهضت حضور داشت و به کمک فکری به تشکیلات ادامه می‌دادند. از طرفی چون که فرآیندی فکر می‌کردند، کناره‌گیری ایشان از نهضت سبب تقویت وحدت در جامعه شد.

سازمان مجاهدین خلق را اگر فرزند نهضت آزادی بدانیم، دیدگاه آیت‌الله طالقانی نسبت به سازمان محمد حنیف‌نژاد چه بود؟ به‌طورکلی نظر آقای طالقانی درباره مبارزه مسلحانه چه بود؟

اغلب بنیان‌گذاران سازمان مجاهدین از جوانان شرکت‌کننده در جلسات مسجد هدایت و نیز از اعضای انجمن‌های اسلامی آن زمان بودند و در زمان فعالیت‌های مسلحانه از حمایت نه تنها ایشان، بلکه بعضی دیگر از علما نیز برخوردار بودند. شایان ذکر است درباره مبارزه مسلحانه اظهارنظر خاصی از ایشان در دسترس نیست.

زندان و شکنجه نیز فصل دیگری از زندگی سیاسی ابودر زمان را شکل می‌دهد، در دوران زندان ایشان بحث فتوای نجس بودن مارکسیست‌ها پیش می‌آید. آیا آن فتوا و نجس بودن مارکسیست‌ها مورد تأیید آقای طالقانی بود؟

وقتی فتوای نجس بودن مارکسیست‌ها در سال ۵۴ مطرح شد، ایشان از معدود شخصیت‌هایی بود که از ابتدا با این موضوع مخالف بودند.

● برخورد ایشان در دوران زندان نسبت به گروه‌های سیاسی مختلف چه بوده است؟ در اولین دستگیری (۱۳۱۸) در زندان، چند ماهی هم‌بند دکتر ارانی بودند و در سال‌های ۱۳۴۵ و ۱۳۴۶ با گروه افسران حزب توده عمویی، آوانسیان، شلتوکی، کی‌منش و... که از برارجان بودند، برخورد شده بودند. مهندس رضایی، مهندس بازرگان، ایشان براساس اصل رواداری بود؛ ولی نسبت به وابستگی به کشورهای بیگانه (شوروی) حساس بودند و به این مسئله معترض بودند. در زندان با این افراد نشستنی برگزار می‌کند و به آنها متذکر می‌شود که باید منافع ملی کشور را مدنظر داشته باشید و از وابستگی به بیگانگان بپرهیزید. ایشان در جلسه دادگاه هیچ‌گاه متنی را امضا نکرد و توجهی به حرف منشی دادگاه نمی‌کرد و از سر جایش با نشدند و کیل ایشان گفت به دلیل اینکه مجتهدین محاکمه می‌شوند، عدم حضور نماینده جامعه روحانیون و هیئت منصفه قانونی نیست. در آن دادگاه منشی به مهندس بازرگان گفت شما سواد هم دارید؟ که همه زیر خنده زدند و پس از آن قره‌باغی به منشی دادگاه گفت این سؤال را دیگر از کسی نپرسید. بعد از آن عده درخور توجهی از افراد به برارجان منتقل شدند و آقای طالقانی چون چیزی را امضا نکرده بود، در زندان شماره چهار مانده بود، سرهنگ کوهرنگی احترام زیادی برای آقا قائل بود. به زندان چهار می‌آمد و با آقا حرف می‌زد که ایشان تنها نباشد. مدت‌زمان زندان برارجان نیز طولانی شده بود و ازجمله پدالته سجایی به‌دلیل شرایط سخت آنجا در بیمارستان بستری شد و پس از آن تلاش‌هایی شد که این مطلب به گوش بزرگان برسد که ممکن است عده‌ای در آنجا فوت کنند که بعد از آن دستور دادند افراد از آنجا بازگردند و افسران حزب توده نیز در میان آن افراد بودند که به تهران بازگشتند.

● با تغییر ایدئولوژی سازمان مجاهدین خلق اختلاف نظراتی میان گروه‌های سیاسی به‌ویژه نیروهای مذهبی پیش آمد. موضع آقای طالقانی نسبت به این موضوع چه بود؟ آیا بحثی با آنها در این باره داشتند؟ از نظر ایشان، نفوذ حاکمیت باعث ایجاد شکاف بین اعضای مجاهدین در بیرون از زندان شده بود؛ بنابراین تبعات این اختلافات به گروه‌های دیگر سیاسی از جمله مذهبیون هم سرایت کرد. موضع ایشان در این زمینه سکوت و تأسف بود.

با پیروزی انقلاب، ایدئال ایشان نسبت به آینده کشور چه بود؟

همان‌طور که خود ایشان بارها در سخنرانی‌های‌شان در اوایل انقلاب تأکید داشته‌اند، انتخاب شوراها را راه‌گشای مردم می‌دانست؛ یعنی در واقع ایدئال ایشان بعد از انقلاب با توجه به تأکیدات فراوان حاکمیت شورایی بوده است.

آیت‌الله طالقانی در مجلس نیز حضور پیدا می‌کنند. نقش ایشان در شکل‌گیری و هدایت نیروهای سیاسی و مبارزاتی چه بود؟ این گزاره حقیقت دارد که نیروهای نظامی درخور توجهی در منزل ایشان جمع می‌شدند؟

با توجه به شرایط انقلابی کشور توصیه ایشان بر وحدت همه نیروها و گروه‌های سیاسی بود؛ بنابراین ضرورتی در تشکیل گروه یا حزب خاصی نمی‌دیدند. درباره حضور نیروهای درخور توجهی نظامی در منزل ایشان باید عرض کنم که چنین موضوعی صحت ندارد. صرفاً چندین نفر برای پاسخ‌گویی به مراجعات و مشکلات مردم، دفاتر خدماتی‌ای در زمینه‌های مختلف ازجمله رفاهی و بهداشتی و... تشکیل دادند که به این مراجعات

پاسخ‌گو باشند که بعد از فوت ایشان بنا بر وصیت خودشان، همین دفاتر هم منحل و جمع‌آوری شد.

● این سؤال شاید برای خانواده طالقانی تکراری باشد؛ اما شرح روایت ربودن برادر شما چه بود و آیا صرفاً مجتبی طالقانی هدف بود یا آیت‌الله طالقانی؟ قهر ایشان چگونه پایان یافت؟

در ابتدای انقلاب افرادی به شکل خودسر رفتاری از خود نشان می‌دادند که باعث برهم‌زدن نظم عمومی کشور می‌شد که این موضوع باعث تذکر خاطر ایشان شد. نظر بنده این است که این سؤال را باید از کسانی پرسید که باعث ایجاد آن مسئله شده‌اند؛ چراکه دلیل این اتفاق برای خود ما هم تاکنون روشن نشده است.

● فقدان آیت‌الله طالقانی در سال‌های بعد از ایشان چه تأثیری بر روندهای سیاسی گذاشت؟ همان‌گونه که مستحضرید، یکی از بزرگ‌ترین آرزوهای آیت‌الله طالقانی، وحدت و یکپارچگی کشور و قرارگرفتن تفکرات مختلف سیاسی و مذهبی در کنار همدیگر با هدف حفظ منافع ملی کشور بود. به نظر می‌رسد درحال حاضر که ایشان در قید حیات نیستند، همچنان این مهم مورد نیاز بوده و باید در راستای تحقق آن کوشید.

نقش آیت‌الله طالقانی به‌طورکلی در حل مسائل کردستان چه بود؟

حل‌وفصل مناقشات محلی و دعوت به آرامش و وحدت ملی با پیشنهاد تشکیل شوراها محلی جزء نقش عمده ایشان در تحولات کردستان در سال ۵۸ بود.

آیا مرگ آیت‌الله طالقانی بگویند.

به نظر می‌رسد گروهی از مردم فکر می‌کردند که در آن زمان برخی از افراد یا گروه‌هایی که منافعشان از نظر تکیه بر وحدتی که ایشان بر آن اصرار داشتند، به خطر می‌افتاده، در حذف ایشان مؤثر بوده‌اند. شاید این شبهه ناشی از این مسئله باشد.

نکته آخر؟

به نظر می‌رسد هرچه زمان می‌گذرد، فقدان شخصیتی جامع‌الاطراف مانند ایشان بیشتر احساس می‌شود.

روزنه

اعتراض روح‌الامینی به کوچ نمایندگان از مجلس

● شرق: خداحافظی با پارلمان و رفتن چند نماینده به دولت و شهرداری، صدای عبدالحسین روح‌الامینی، نماینده تهران را در آورد. در میان اعضای کابینه معرفی‌شده از سوسی ابراهیم رئیسی به مجلس، نام احسان خاندوزی، نماینده تهران و جواد ساداتی‌نژاد، نماینده کاشان و آرآن و بیدگل نیز به چشم می‌خورد که با چراغ سبز نمایندگان به دولت رفتند. به این نفر باید علیرضا زاکانی، نماینده قم را نیز اضافه کرد که به شهرداری تهران رفت و همچنین امیرحسین قاضی‌زاده‌هاشمی، نماینده مشهد و کلات که گفته می‌شود قرار است حکم ریاست بنیاد شهید به نام او زده شود. از همین‌رو بود که روح‌الامینی در جلسه دیروز مجلس و در تذکری به هیئت‌رئیسه مجلس عنوان کرد که باید حرمت مجلس حفظ شود. به گزارش فارس، او به یکی از روزنامه‌ها که تیتراژ زده بود، مجلس از ۵۰۰ روز فعالیتش تنها شش روز حصدنا داشته است، اشاره کرد و آن را توهین به مجلس دانست. نماینده تهران همچنین به معرفی برخی نمایندگان به‌عنوان وزیر برای رفتن به دولت اشاره کرده و گفته: «در بحث رأی اعتماد به هیئت دولت، مجلس اختیار داشته که رأی بدهد یا ندهد و اگر نماینده‌ای به‌عنوان وزیر معرفی شده و رأی بساوید، می‌تواند به دولت برود اما اگر کسانی بنا به هر دلیلی برای معاونت رئیس‌جمهور، استانداری یا مسئولیت‌های دیگر بخواهند از مجلس بروند، این خلاف شأن مجلس است و نباید مجلس را برای جایگاه‌های دیگر پله کرد». روح‌الامینی همچنین گفته است: «رهبر معظم انقلاب هم بر این موضوع تأکید دارند؛ برای یک جایی مثل وزارت، ضرورت پیش می‌آید اما برای بقیه جاها شأن مجلس را حفظ کنید». سخنان این نماینده اما با پاسخ رئیس مجلس روبه‌رو شد. محمدباقر قالیباف در مخالفت با او گفت: «یک کسی حرفی زده اما مگر با رفتن یک نفر از مجلس، مجلس از عدد می‌افتد؟! مجلس ۲۹۰ نفر عضو دارد؛ حالا سه یا چهار نفر بنا به اولویت و با تشخیص مجلس رفته‌اند و قرار نیست هر کسی هر حرف غیرمنطقی‌ای که زد ما جواب بدهیم». او ادامه داد: «اگر قرار است کسی برود، مواد ۹۰ و ۹۱ آیین‌نامه داخلی مجلس با صراحت گفته است که درخواست نماینده مستعفی باید مدلل و مشخص باشد». حالا باید دید در روزهای بعد نماینده دیگری نیز به طرفداری از روح‌الامینی به هیئت‌رئیسه مجلس تذکر خواهد داد.

بانک نفس ایران شهر افتتاح شد

ارایه امانی تجهیزات کمک تنفسی برای بیماران مبتلا به کرونا و اهدای ماسک و مواد ضد عفونی

شماره کارت: ۶۱۰۴۳۳۷۸۹۳۰۵۱۱۸۳

شماره حساب: ۵۰۰۶۲۷۷۰۴۰

